

Zorgen over waterkwaliteit door EU-beleid voor toelating gewasbeschermingsmiddelen

Harmonisatie van Europese regels voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen tot de markt kan nadelige gevolgen hebben voor de waterkwaliteit in Nederland. De afschaffing van de pre-registratietoets, die vaststelt of waterkwaliteitsnormen worden overschreden, beperkt de mogelijkheden aanzienlijk om op grond van (land)specifieke omstandigheden af te wijken van Europese beoordelingsmethoden. Toegelaten middelen die in andere EU-lidstaten geen problemen opleveren, kunnen in het waterrijke Nederland met zijn intensieve landbouw wel nadelige gevolgen hebben voor de waterkwaliteit. Dijkgraaf Paul van Erkelens, tevens lid van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb): "De zorg van waterschappen en drinkwaterbedrijven is dat de waterkwaliteitsaspecten ondersneeuwen."

Half juni treedt de Europese verordening voor de markttoelating van gewasbeschermingsmiddelen in Nederland in werking. Hiermee wordt de beoordeling van het op de markt mogen brengen van deze middelen - in Nederland een taak van het Ctgb - geharmoniseerd. De Europese verordening is gebaseerd op een zonale indeling met een systeem van wederzijdse erkenning tussen EU-lidstaten. Dit betekent dat een land een middel in principe moet toelaten wanneer het in een ander land binnen dezelfde zone positief beoordeeld is. Nederland is ingedeeld in een zone met onder meer Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Polen en Tsjechië.

Pre-registratietoets

Om de Europese verordening te implementeren in de Nederlandse regelgeving wordt momenteel de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden gewijzigd. Tijdens een recent debat in de Tweede Kamer over de wetswijziging ging een meerderheid akkoord met het amendement van de Kamerleden Koopmans (CDA) en Snijder-Hazelhoff (VVD). Hierdoor wordt de pre-registratietoets voor oppervlaktewater afgeschaft. Sinds de jaren

negentig wordt in Nederland bij de beoordeling van de markttoelating van gewasbeschermingsmiddelen in de land- en tuinbouwsector getoetst of de waterkwaliteitsnormen (maximaal toelaatbaar risico) in oppervlaktewater niet worden overschreden. Deze specifieke toets, die alleen Nederland kende, is dus vanaf medio juni verleden tijd.

In de praktijk houdt dit in dat Nederland nauwelijks nog mogelijkheden heeft af te wijken van Europees geharmoniseerde beoordelingsmethoden. Vewin en de Unie van Waterschappen hebben hun zorgen over het vervallen van de pre-registratietoets kenbaar gemaakt aan politici en beleidsmakers. Daarbij is onder meer gewezen op de specifieke waterhuishouding in Nederland: een waterrijk, dichtbevolkt land met een intensieve land- en tuinbouw. Vewin heeft benadrukt dat de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen nog altijd een probleem vormt voor de drinkwaterbronnen. Ten opzichte van de KRW-doelstelling van 'eenvoudige zuivering' leidt bronvervuiling - onder meer door gewasbeschermingsmiddelen - tot miljoenen euro's per jaar aan extra zuiveringskosten voor drinkwaterbedrijven.

Dat is in strijd met het principe 'de vervuiler betaalt'.

"De zorg van waterschappen en drinkwaterbedrijven is dat de waterkwaliteitsaspecten als gevolg van de Europese verordening gaan ondersneeuwen", zegt Paul van Erkelens, dijkgraaf van Wetterskip Fryslân en tevens lid van het Ctgb. "Eigenlijk zegt de Tweede Kamer: 'We gaan voor de Europese lijn en stellen geen specifieke Nederlandse voorwaarden.' Maar we moeten goed bedenken voor welke probleemstoffen aanvullende gebruikseisen nodig zijn om de kwaal - de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen - niet erger te laten worden."

Teeltvrije zones

Volgens Van Erkelens wordt met de afschaffing van de pre-registratietoets voorbijgegaan aan het feit dat gewasbeschermingsmiddelen die in andere landen geen problemen opleveren, in Nederland wel nadelige gevolgen kunnen hebben voor de waterkwaliteit. In grotere landen als Duitsland of Polen zijn de teeltvrije zones waar niet wordt gespoten, veel groter en is geen specifiek toetsingscriterium voor de waterkwaliteit nodig. "Maar in Nederland heeft de landbouw minder ruimte en wordt bijna elke vierkante meter van het land tot aan de sloot bewerkt."

Het Ctgb heeft - weliswaar beperkte - mogelijkheden extra eisen te stellen aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die in een ander land positief zijn beoordeeld. "Via het principe van wederzijdse erkenning moet het Ctgb in Nederland de toelating van een middel nog wel bevestigen. Maar als het college te veel specifieke (extra) eisen stelt en producenten bijvoorbeeld kosten moeten maken voor aanvullend onderzoek, bestaat het risico dat ze uitwijken naar andere landen en het middel in kwestie dus niet beschikbaar is voor Nederlandse agrariërs." Het is een 'economisch verhaal', benadrukt Van Erkelens. Harmonisatie van de

Foto: Shutterstock.

regelgeving in Europa beoogt een gelijk speelveld te creëren voor producenten van gewasbeschermingsmiddelen. Wanneer het Ctgb te strenge voorwaarden verbindt aan markttoelating, bestaat het risico dat fabrikanten de middelen in andere landen laten beoordelen en het hoogwaardige toetsingswerk daarmee uit Nederland verdwijnt. Daartegenover staat het Ctgb volgens Van Erkelens goed aangeschreven bij de producenten. "Hoe beter de toelatingsprocedure voor een middel is, des te veiliger voelen producenten zich. Ze zijn gebaat bij een zorgvuldige beoordeling van een middel, maar zitten niet te wachten op allerlei aanvullende eisen."

Monitoring

Welke mogelijkheden ziet Van Erkelens nog om nadelige invloeden voor de water-

kwaliteit te beperken, nu Nederland op de lijn zit van harmonisatie van de regels zonder landenspecifieke uitzonderingen? "We moeten in Brussel de nadruk leggen op het voorzorgsprincipe dat in de Europese richtlijnen staat. Nu waterschappen niet meer vooraf kunnen toetsen op het effect van middelen op de waterkwaliteit, wordt monitoring van de waterkwaliteit des te belangrijker om achteraf aan te tonen of iets schadelijk is. Verder moet de watersector in overleg met de landbouwsector afspraken maken over zorgvuldig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. En eigenlijk zouden we met het oog op de waterkwaliteit de teeltvrije zones moeten verbreden. Maar dat zal op weerstand van agrariërs stuiten vanwege de beperkte ruimte."

PBL: Milieubelasting neemt niet verder af

De milieudruk van gewasbeschermingsmiddelen is niet voldoende gedaald. Dat constateert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in de Balans van de Leefomgeving van 2010. Voor gewasbeschermingsmiddelen was de doelstelling dat de milieubelasting van oppervlaktewater vanuit de land- en tuinbouw in 2010 met 95 procent was afgenomen ten opzichte van 1998. Dit doel is niet bereikt. Na de scherpe daling van de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen in het jaar 2000 (met ruim 80 procent) is de milieubelasting sindsdien constant gebleven.

Topsector Water

Op 19 april jl. kwamen 300 vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid naar een bijeenkomst van Nederland Maritiem Land en het Netherlands Water Partnership om de inhoud van de Economische Topsector Water vorm te geven. Aan de hand van tien thema's werden ideeën besproken: 'Enabling Delta Life', 'winnen op zee', 'transport over water', 'complexe maritieme systemen', 'duurzaamheid', 'Water for All', 'More Crop per Drop', 'internationalisering en export', 'innovatie en samenwerking' en 'onderwijs en arbeidsmarkt'. De adviezen van de groepen werden aan het eind van de dag verzameld in 'Het Koffertje van Koois', dat op 14 juni aan minister Verhagen overhandigd wordt.

Voorafgaand aan de sessies gaven Menno

Holterman (Stuurgroep Watertechnologie), Frank Verhoeven (Stuurgroep Deltatechnologie) en Sjef van Dooremalen (Stuurgroep Maritiem) een aantal wensen aan voor de lange termijn. Menno Holterman pleitte voor meer samenhang: "In Dubai maken Nederlanders nieuw land, vervolgens gaan ze erheen voor waterzuivering en daarna om Agriparken op te zetten." Deze drie groepen zijn niet met elkaar verbonden. Frank Verhoeven pleitte voor de voortgang en uitbouw van projecten als 'Ruimte voor de Rivier', 'Building with Nature', kustversterking en 'Flood Control 2015'. Sjef van Dooremalen gaf het belang aan van een grotere instroom in technische beroepen en pleitte voor het wegnemen van drempels voor export: "De maritieme sector verdient 60 procent van het geld op de buitenlandse markt." Bilaterale relaties tussen de

Nederlandse overheid en andere overheden noemde hij daarbij cruciaal.

Het Topsteam Water bestaat uit Meiny Prins (Priva), Annemieke Nijhof (DG Water, ministerie I&M), Nick van de Giesen (TU Delft), en Koois van Oord (voormalig CEO van Oord). De ideeën die zij op 19 april verzamelden, varieerden sterk: van vernieuwend en duurzaam (het emissieloze en bemanningsarme schip, het toilet 2.0 oftewel decentrale sanitatiesystemen met hergebruik van water) tot exportgericht (een Schengenregeling voor *shortsea shipping*, betere inzet van economische diplomatie) en de vraag om investeringen (een masterplan voor natte infrastructuur en gebruikmaken van kennis in wegebouw als het om slappe grond gaat).

Het Topsteam Water, v.l.n.r.: Meiny Prins (Priva), Annemieke Nijhof (DG Water, ministerie I&M), Nick van de Giesen (TU Delft) en Koois van Oord (voormalig CEO Van Oord).

